

Här bör fotografen ha stått en liten bit in på Stora torg, kanske strax utanför nuvarande Swedbank?

Ståtligt hus med en historia som går till historien

Prominenta personer och viktiga funktioner – det Augustinssonska huset hade verkligen en stark position i sin stad. Tyvärr blev den vackra gamla fastigheten lågornas rov en dramatisk natt hösten 1953.

I sydöstra hörnet av korsningen mellan nuvarande Storgatan och Kyrkogatan låg under mer än 150 år ett intressant hus. Det var byggt i trä vilket gjorde att det skilde sig från de många korsvirkeshusen i dåtidens Halmstad. Med sitt förnämliga läge vid Stora torg blev huset ett hem för flera av dåtidens inflytelserika Halmstadbor.

Byggnaden med senare adress Storgatan 6 uppfördes av professorn och provinsialläkaren J. L. Westberg efter att han med sin familj flyttat till Halmstad 1785. Huset höll en sådan hög klass att någon av den blivande Gustav IV Adolf

eller hertig Carl inkvarterades där vid de bådas besök i Halmstad 1793. Westbergs läkardistrikt omfattade hela Halland och han var dessutom läkare på stadens första lasarett. Hans stora professionella insats var att han genomförde en allmän skyddskoppypning. Det var en sorts vaccination mot smittkoppor innan vetenskapen egentligen visste vad som orsakade sjukdomen. Westberg var också en tidig förespråkare för nyttan av havsbad, vilket passade bra i Halmstad.

Han förefaller ha varit en handlingskraftig man; då han ansåg att stadens apotekare misskötte sitt uppdrag köpte han apoteket

och anställde en mer kompetent person att sköta det. Läkararbetet fyllde inte hela arbetsdagen utan han hann även med en omfattande affärsverksamhet med industritillverkning, export av trävaror, rednerverksamhet med mera.

J. L. Westberg var gift med Anette. Hon hade bott i Italien och svarade med sitt estetiska sinne för det vackra möblemanget och den fina konsten i hemmet. Båda, men framför allt Anette, hade ett stort intresse för litteratur. Hemmet blev tidig samlingsplats för kulturellt intresserade Halmstadbor.

Makarna Westberg hade en dot-

Ernst och Maria Augustinsson med sina barn. Bilden är tagen cirka 1910.

Florus Toll.

Wilhelm Dillberg.

ter som liksom modern kallades Anette. Hon gifte sig med chefen för Hallands bataljon, överstelöjtnanten Florus Toll. Makarna tog över fastigheten vid torget. Han var en av de mest färgstarka invånarna som Halmstad har sett. Bland krigsmeriterna fanns att han var med i finska vinterkriget 1808-1809. Där hörde han till fästningen Sveaborgs garnison som utan motstånd kapitulerade till de ryska styrkorna. Toll ska ha visat sitt missnöje genom att inför kommandanten bryta av sin värja och vägra att ge sig. Han togs till fånga av ryssarna men lyckades rymma och återvända till fältarmén.

År 1868 blev Wilhelm Dillberg nästa ägare till det fina huset. Han var bror till den framgångsrike Philip Dillberg samt handelsman och se-

tresset för böcker och kunskaper. I det Tollska hemmet höll man litterära salonger där dåtidens litteratur diskuterades. Makarna byggde upp ett stort bibliotek som senare skänktes till Högre allmänna läroverket. Det innehöll både skönlitteratur och facklitteratur. Böckerna finns fortfarande bevarade på Stadsbiblioteket. Makarna hade inga barn och efter sin död 1856 respektive 1859 donerade de stora summor till utbildning och social verksamhet.

År 1868 blev Wilhelm Dillberg nästa ägare till det fina huset. Han var bror till den framgångsrike Philip Dillberg samt handelsman och se-

En interiör från det Augustinssonska hemmet, som det såg ut i början av förra seklet.

Familjen Augustinsson leker i trädgården, som alltså vetter ner mot Nissan.

Trädgården – med en slående utsikt över Nissan. När Nils Boman på 1930-talet tog över Hotell Gillet (beläget i längan mot Kyrkogatan) fanns här en uteservering, som kom att bli en populär mötesplats för både hotellgäster och Halmstadbor.

Det Augustinssonska huset låg i direkt anslutning till Stora torg i det sydöstra hörnet av korsningen Storgatan-Kyrkogatan. Dessvärre blev det lågornas rov i början av oktober 1953. Till höger syns en glimt av Rådhuset.

nare bankdirektör i Hallands enskilda bank. Dessutom var han en framgångsrik politiker med plats i stadsfullmäktige, drätselkammaren och ett antal av stadens kommittéer. Hustrun Anna var dotter till Carl Hammar, godsägare, riksdagsman och stadsfullmäktiges ordförande. Familjen bodde inledningsvis i en lägenhet på andra våningen. Fram till någon gång på 1870-talet hyrde en privat flickskola fyra rum i husets entréplan. Ekonomiska svårigheter tvingade dock denna att slå igen. Wilhelm Dillberg avled 1880 men hustrun bodde kvar i huset.

År 1891 köptes fastigheten av Ernst Augustinsson. Han var gift med Maria som var dotter till landshövdingen F. W. Leijonander, och således åtminstone delvis uppvuxen på slottet i Halmstad. Ernst Augustinsson var både lasarett- och regementsläkare samt bedrev läkarmottagning i det egna huset. Som ett kuriosum kan nämnas att han led av bacillskräck och hembiträdet fick varje dag tvätta de pengar som han fått in via sin läkarmottagning. Ernst Augustinsson var kyrkligt intresserad och tjänstgjorde som kyrkvård samt satt i kyrkorådet. Även Maria var varmt religiös vilket i hög grad präglade hemmet. Båda makarna avled 1925.

Efter deras död såldes fastigheten 1929 till Hantverks- och industriförningen som renoverade det till ett Hantverkens hus efter ritningar av

Uno Fortmeijer. Ekonomibyggnaden mot Kyrkogatan byggdes om till Hotell Gillet med åtta gästrum. Det arrenderades 1934 av hovmästaren på Grand Hotell, Nils Boman, och under hans ledning blev hotellet mycket populärt. En uteservering i trädgården bakom huset blev på sommarkvällarna en populär mötesplats för många Halmstadbor.

”Toll ska ha visat sitt missnöje genom att inför kommandanten bryta av sin värja och vägra att ge sig. Han togs till fånga av ryssarna men lyckades rymma och återvända till fältarmén.

År 1940 tog direktör Axel F. Lindmarker på Hotell Svea över Hotell Gillet som i praktiken sedan ingick i det större hotellrets rörelse. I den del som hade varit Hantverkets hus inrättade sig nu Länsarbetsnämnden och Arbetsförmedlingen. De blev kvar i fastigheten till hösten 1953. Då hyrde Halmstads stad lokalerna för att i sin tur hyra

ut dem till AB Svensk Handskindustri som hade sagts upp från lokaler i Halmstads gamla lasarett.

Den 5 oktober 1953, dagen efter överenskommelsen med Halmstad stad, förstördes huvudbyggnaden mot Storgatan av en explosionsartad brand. Polismanen Rune Bengtsson patrullerade på Stora torg då han plötsligt såg eldslågor i fastigheten. Klockan var runt 21:00 och samtidigt passerade nattportieren på Hotell Svea. Rune Bengtsson ropade på honom och uppmanade honom att skyndsamt telefonera till brandkåren. Den låg vid den här tiden vid Lilla torg och var på plats inom några minuter. Då stod hela huset i lågor.

Situationen blev dramatisk eftersom personal på Svea bodde på vindsvåningen. Elden hade börjat i trapphuset och fem personer var inestängda. De tvingades att hoppa från ett fönster och från ett tak på en lägre tillbyggnad. Två personer skadades och fick föras till lasarettet. Även en brandman fick skador då taket senare rasade in.

Som tur var låg vinden på mot Nissan vilket bidrog till att elden inte spred sig till Rådhuset eller Sparbankshuset. Branden väckte stor nyfikenhet. Det här var före tv:ns tid och det var vanligt att stadens

HP den 6 oktober 1953.

manliga befolkning begav sig ut och tittade på eldsvådor. I det här fallet hade polisen mycket besvär med att hålla mer än tusen personer borta från brandplatsen.

Anders Bergenek

Skribenten är aktiv i **Föreningen Gamla Halmstad**. Mer lokalhistoria hittar du på gamlahalmstad.se och på Facebook/gamlahalmstad.

Fastigheten mot Storgatan blev helt utbränd och även Hotell Gillet mot Kyrkogatan blev omöjligt att använda. Den nedbrunna fastigheten hade onekligen en fascinerande historia, men hade vid den här tiden sett sina bättre dagar. Nu revs byggnaderna och fick knappt tio år senare ge plats åt det nya posthuset som fortfarande står kvar om än med andra hyresgäster. Miljön vid Stora torg hade ändrats för oåterkalleligt.

Fotnot: Flertalet av bilderna i reportaget kommer från Föreningen Gamla Halmstads samlingar, och har skänkts av Göran Nordblom, barnbarnsbarn till Ernst Augustinsson. Fotot på det nedbrunna huset kommer från Hallands konstmuseum.